

Vogelen op Öland

Willem-Jan Hooymans

Van 11 tot 18 mei 1991 verbleven Rien Sluys en ik op Öland om te vogelen. In een week tijd namen we daar circa 147 vogelsoorten waar. Hieronder volgt een verslag van onze bevindingen. De nummers verwijzen naar het bijgaande kaartje.

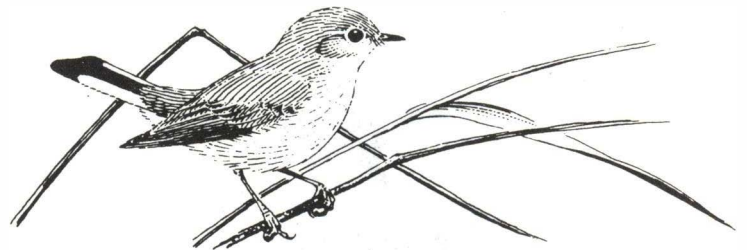
Öland is een Zweeds eiland in de Oostzee dicht onder de oostkust van Zweden en is door middel van de langste brug van Europa (6072 m), met het vasteland verbonden. Het eiland is zo'n 137 km lang, maar slechts max. 16 km breed, en loopt van noord naar zuid evenwijdig met het vasteland. De hogergelegen kalksteenkiffen in het westen lopen geleidelijk af naar de laaggelegen oostkust. Op Öland treffen we een grote verscheidenheid van landschapselementen aan: naald- en loofbossen, struikgewas, kalksteenkiffen, moerasen, kustgraslanden, zand- en kiezelstranden, zandbanken, kleine baaien, etc. Maar het meest dominant is toch wel de Stora Alvaret in het zuiden, een steppeachtig heidegebied dat wel een kwart van de oppervlakte van Öland beslaat.

1. Ottenby

Omdat Öland op een hoofdtrekroute van vogels naar en van het noordoosten van Scandinavië en het noordwesten van de Sovjetunie ligt en mei een uitstekende maand voor de vogeltrek is, hebben we geregeld het zuidelijkste puntje van het eiland bezocht. Hier bevinden zich een vogeltrekstation (Ottenby Fågelstation), waar veel vogels gevangen en geringd worden, en een vuurtoren (Långe Jan; 42 meter hoog). De gebouwen van het vogeltrekstation zijn omgeven met tuinen met bomen en struiken, die een grote aantrekkingskracht op trekkende zangvogels uitoefenen. Verder zijn er wat plasjes en ruige terreintjes en wordt de zuidpunt omringd met een ondiepe kustzee. Ons allereerste bezoek aan de zuidpunt leverde al direct een spectaculaire vogelsoort in de vorm van een Dwerggors (dwaalgast op Öland) op, maar minstens even spectaculair waren de grote aantallen zangvogels, voornamelijk Braamsluiers en Grauwe Vliegenvangers, die vrijwel overal in de schaarse bomen en struiken te zien waren. Boven zee vlogen Noordse Sterns, Dwergsterns, Grote Zeeëenden, een enkele Zwarte Zeeëend en veel, heel veel, Eidereenden. In en rond de plasjes foerageerden Temmincks Strandlopers en Kleine Plevieren.

Andere interessante vogelsoorten die wij op andere ochtenden bij de zuidpunt zagen waren o.a.: Grauwe Franjepoot, Ransuil, Bonte Vliegenvanger, Grauwe Klauwier, Keep en Ortolaan. Ook zagen we hier op zeer korte afstand een Hermelijns.

Ottenbylund is een bijzonder fraai loofbos met 2 vogelobservatietorens, die een prachtig uitzicht bieden op de ten oosten van het bos gelegen uitgestrekte grasvlakte. In en rond dit bos namen we tijdens onze bezoeken onder meer de volgende vogelsoorten waar: Boomvalk, Taigaboomkruiper, Noordse Nachtegaal, Roodsterblauwborst, Fluiters, Spotvogel, Bonte Vliegenvanger, Zwartkop en Withalsvliegenvanger. Helaas konden we de Kleine Vliegenvanger, die nog steeds in het zuidelijkste deel van Ottenbylund schijnt te broeden, niet lokaliseren.

seren. Tijdens ons laatste bezoek zagen we nog een groep Kraanvogels hoog over de grasvlakte vliegen.

Ten westen van Ottenbylund ligt een uitgestrekt terrein met veel struikgewas. Hier vonden we na intensief zoeken de felbegeerde Sperwergrasmus en verder zagen we hier veel doortrekkende vogels, waaronder Roodsterblauwborst, Grauwe Klauwier en zelfs Pestvogel. Een volkomen onverwachte en spectaculaire waarneming was die van een Das, die zich op klaarlichte(!) dag met z'n logge lichaam verbazingwekkend snel uit de voeten maakte.

2. Maren

Een bezoek aan dit ten zuidoosten van het plaatsje S. Möckleby gelegen moerasgebiedje op de Alvaret leverde ons prachtige waarnemingen op van onder meer Kuifduiker in broedkleed. Ook vloog hier een Bruine Kiekendief rond. In de drogere omgeving zagen en hoorden we verder nog een baltsende Goudplevier.

3. Beijershamn

Dit is een moerasgebied met rietvelden en zandbanken, oostelijk begrensd door bos en struikgewas, aan de westkust van Zuid-Öland tussen de plaatsen Färjestaden en Mörbylånga. Er staan 2 vogelobservatietorens in dit vermaarde natuurgebied, maar ondanks de goede vogelreputatie van Beijershamn konden we tijdens 2 bezoeken slechts Bruine Kiekendief en Noordse nachtegaal als enige hoogtepunten noteren, terwijl andere aantrekkelijke vogelsoorten als Reuzenster, Sperwergrasmus en Roodmus (nog) afwezig bleken te zijn. Ook waren er (nog) maar weinig steltlopers te zien.

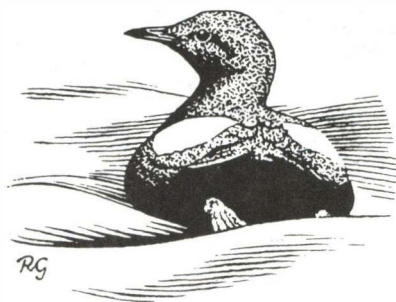
4. Halltorps hage

Een bijzonder fraai loofbos met enkele meer dan 1000 jaar oude eiken, veel haagbeuken en een rijke bodemflo-

ra aan de westkust van Midden-Öland tussen de plaatsen Borgholm en Stora Rör. Tijdens ons bezoek zagen we enkele tientallen Appelvinken en verder o.a. Zwarte Specht, Fluiter en Witkopstaartmees. Ook zou hier de Kleine Vliegenvanger nog moeten broeden.

5. Kapelluden

Dit gebied met grasland en zandstranden ligt aan de oostkust van Midden-Öland ter hoogte van Borgholm. Hier zagen we o.a. Dwergstern en Noordse Stern. Ook broedden hier een aantal Kluten.

6. Petgärde träsk

Dit is een groot moerasgebied met uitgestrekte rietvelden op Midden-Öland ten westen van het plaatsje Kårehamn aan de oostkust. Vanaf het parkeerterrein langs de oostelijke hoofdweg kan men over een pad naar een vogelobservatietoren in het gebied lopen. Toen we op deze toren stonden, hoorden we geregeld de roep van een of meer Buidelmezen in de kruinen van de wilgen, maar konden de vogel(s) helaas niet ontdekken. Echter, toen we terugliepen over het pad hadden we het geluk heel fraai een adult mannetje in de kijker te krijgen.

7. Knisa mosse

Tijdens het bezoek aan dit grote zeggemoeras aan de westkust van Noord-Öland ten zuiden van de plaats Sandvik, zagen we o.a. Grauwe Kiekendief en hoorden we de Noordse Nachtegaal.

8. Södviken(R) Dit is een ondiepe zandige baai met aangrenzend grasland aan de oostkust van Noord-Öland ten zuidoosten van de plaats Sandvik. Toen we hier op 16 mei waren, konden we genieten van het adembemende schouwspel van een duikende Visarend, die een baars wist te verschalken, maar deze prooi even later als gevolg van het voortdurende "getreiter" van kraaien weer moest laten vallen. Verder zagen we hier nog onder meer: Bruine Kiekendief, Boomvalk, Strandplevier, Grauwe Franjepoot, Kleine Strandloper, Temmincks Strandloper, Noordse Kwikstaart en een koppel Smienten.

9. Klosterholmen

Dit is een schitterend parkachtig loofbos met een vogelobservatietoren aan de westoever van het Hornsviken op Noord-Öland ten noordwesten van de plaats Lötorp. Ons bezoek aan dit gebied zullen we niet licht ver-

geten. In de omgeving van het parkeerterrein hoorden we al een roepende Draaihals, die we niet lang daarna ook prachtig konden observeren bij een nestkast in een eik. Overigens hoorden we nog meer roepende Draaihalsen in de omgeving. In het bos zelf ontdekten we al vrij snel een zingend mannetje Withalsvliegenvanger. Toen we onze wandeling vervolgden hoorden en zagen we steeds meer Withalsvliegenvangers, vrijwel steeds in de omgeving van nestkastjes. We hebben zeker tussen de 10 en 15 Withalsvliegenvangers, zowel mannetjes als vrouwtjes, vastgesteld. Verder zagen we hier ook nog enkele Appelvinken. Eenmaal weer bij het parkeerterrein aangekomen, zagen we nog enkele Witkopstaartmezen. Van Klosterholmen reden we naar de dichtbijgelegen kaapvormige westkust, waar we ons installeerden op het kiezelstrand om naar zeetrek te kijken. We hadden hier een prachtig uitzicht over de Kalmarsund (zeeëngte) tussen het eilandje Blå Jungfrun en Öland. Hoewel de zeetrek niet echt "Wild" was te noemen, zagen we nog wel aardig wat Grote Zeeëenden, enkele IJseenden en 2 Zwarte Zeekoeten.

10. Last but not least, willen we toch ook een impressie geven van de onmiddellijke omgeving van ons vakantiehuis in Lilla Frö aan de westkust van Zuid-Öland tussen de plaatsen Färjestaden en Mörbylånga. Ons vakantiehuis stond in een afwisselend landschap van naaldbos, loofbos, struikgewas, open terreinen en kust. Op onze "tuinlijst" konden we o.a. soorten als Grote Bonte Specht, Fluiter, Taigaboomkruiper en Bonte Vliegenvanger noteren. Tijdens avondwandelingen in de omgeving stelden we verder nog onder meer Houtsnip, Bosuil, Draaihals, Zwarte Specht, Oeverzwaluw, Noordse Nachtegaal, Zwarte Mees en Geelgors vast.

Uiteraard zijn er op Öland nog talloze gebieden die zeker de moeite van het bezoeken waard zijn. Niettemin kan men in de hierboven genoemde gebieden uitstekend kennis maken met het afwisselende landschap en de vogelrijkdom van Öland.

Tot slot nog enkele praktische wenken voor wie in het voorjaar Öland wil bezoeken om naar vogels te kijken: - de periode half mei tot half juni is waarschijnlijk de meest produktieve periode - alle broedvogelsoorten zijn dan teruggekeerd en er trekken nog steeds veel vogels verder door naar het noorden - een aantal interessante broedvogelsoorten als Sperwergrasmus en Roodmus plegen nogal laat aan te komen (vanaf half mei) en enkele interessante doortrekkers als Grauwe Fi-

tis komen ook pas laat door;

- bezoek 's ochtends geregeld de omgeving van de zuidpunt (vogeltrekstation en vuurtoren), waar men heel mooi geconcentreerde vogeltrek kan waarnemen en waar ook geregeld bijzondere vogelwaarnemingen worden gedaan;

- voor wie geïnteresseerd is in zeldzaamheden is ook een regelmatig bezoek aan de natuurboekhandel in Stenåsa (oostkust Zuid-Öland) aan te bevelen, hier worden op een prikbord de laatste vogelnieuwtjes doorgegeven. Zo vernamen we hier tijdens een bezoek dat ten tijde van ons verblijf de volgende schaarse tot zeldzame

vogelsoorten op Öland waren waargenomen: Dwerggans, Zwarte Wouw, Klein Waterhoen, Poelsnip, Kleinste Jager, Hop, Kleine Vliegenvanger, Withalsvliegenvanger en Dwerggors. Trouwens, een bezoek aan de natuurboekhandel is alleen al de moeite waard voor de indrukwekkende collectie vogelboeken, verrekijkers, telescopen statieven, etc.;

- laarzen zijn op Öland bepaald geen overbodige luxe!!

Een bezoek aan Öland in het voorjaar is voor de vogelaar zeer de moeite waard en staat garant voor boeiende vogelwaarnemingen.

